

zeer speciaal de arbeidsvoorbereiding van overwegend belang is, deze anders het eerst voor verwaarloozing in aanmerking komt. Het hiervoor geschetste systeem noodzaakt echter de technische leiding ook ten tijde van overgrootte drukte tot het regelmatig doen bijhouden van de hierboven genoemde administratieve bescheiden op de aangegeven wijze, hetgeen niet ongestraft kan worden nagelaten.

Naast het hiervoor genoemde punt treden echter nog meerder min of meer belangrijke voordeelen naar voren, op enkele waarvan ik hieronder nog de aandacht vestig.

GEREED ZETTEN VAN LOON- EN MATERIAAL- KAARTEN

Wanneer een diagram aan den muur is gehangen en voorzien van punaises ten teken van de reserveering van het materiaal, kan aan de eerste bewerkingen, waarvoor het materiaal aanwezig is, worden begonnen. De materiaalkaarten (geleidekaarten) worden nu met hare copie achter de desbetreffende eerste bewerkingskaart (loonkaart) bevestigd en in een sorteerbak gezet, welke bak gesplitst is naar de verschillende soorten van bewerkingen.

Eveneens worden, wanneer de Technische Dienst bericht ontvangt van de aankomst in magazijn van bestelde materialen, materiaal- en loonkaart voor de eerste bewerking in deze sorteerbak gereedgezet.

Wanneer nu bepaald is, aan welk werk het eerst moet worden begonnen en door wien dit zal geschieden, dan kunnen deze kaarten in het arbeidersrek op het nummer van den persoon, die het werk moet doen, klaar worden gezet om te worden afgegeven, zoodra diens in onloop zijnde loonkaart ingeleverd wordt.

Eveneens is het binnenkomen van „af“-loonkaarten het sein, dat aan nieuwe bewerkingen kan worden begonnen. Degene, die de aanwijzingen op het diagram, naar aanleiding van het binnenkomen eener „af“-kaart wijzigt, kan tegelijkertijd zien, of nog een volgende bewerking gedaan moet worden. Is dit het geval, dan zoekt hij de desbetreffende loonkaart op en zet die in den sorteerbak op de afdeling gereed.

Op deze wijze wordt verkregen, dat een werkmán niet op volgend werk behoeft te wachten, maar dat hij steeds de voor hem bestemde kaart op zijn nummer gereed vindt, wat een niet te onderschatten voordeel is, wanneer een groot aantal werklíeden in een fabriek zijn geëmployeerd.

RESERVEERING VAN MATERIAAL

Wanneer door de fabriek bestellingen van materiaal naar buiten worden gedaan, geschiedt deze bestelling door middel van bestelbons, die in meerdere exemplaren worden uitgeschreven. Van één dier doorslagen, die voor den Technischen Dienst is bestemd, wordt op de desbetreffende magazijnkaart de kolom „In Bestelling“ ingevuld, terwijl dan op dien doorslag wordt aangegeven het nummer van de magazijnkaart. Deze magazijnkaarten zijn in numerieke volgorde opgeborgen, terwijl een kaartenklapper het opzoeken der artikelen vergemakkelijkt.

Wanneer de materiaalkaarten zijn uitgeschreven, passeeren deze eerst den Administratieven Magazijndienst, die op de Voorraadkaarten aantekening houdt in de kolom „gereserveerd“ van het feit, dat een zekere hoeveelheid benodigd is voor een bepaalde order. Naar aanleiding van deze reserveering heeft het plaatsen van punaises op de diagrammen plaats en stelt de magazijnmeester voor, om de verschillende artikelen te bestellen.

Door deze reserveering ook te doen geschieden op de maga-

zijnkaarten van het halffabriekaat is het mogelijk, direct te constateeren, of de gewenschte onderdeelen uit het magazijn kunnen worden betrokken dan wel, of zij op een fabrieksorder moeten worden aangemaakt. De aanmaakorder wordt dan eveneens op de voorraadkaarten van het heel- en halffabriekaat genoteerd. Door deze reserveeringen is het mogelijk, dat gelijke onderdeelen, benodigd voor verschillende opdrachten, op één fabrieksorder kunnen worden gefabriceerd.

Tenslotte wil ik er nog de aandacht op vestigen, dat het bij een goede inrichting van het diagramformulier mogelijk is, door middel van doorschrift van dit diagram tevens de hiervoor genoemde loon- en materiaalkaarten te verkrijgen, zoodat het schrijven er van geheel achterwege kan blijven, wat een niet onbelangrijke werkbesparing kan worden genoemd.

Ik meen in het bovenstaande de voornaamste richtlijnen te hebben aangegeven, waarlangs het gestelde doel kan worden bereikt. Mocht deze korte schets bijdragen tot het wekken van meerdere belangstelling voor deze materie en tot meer algemeene toepassing van een uiterst belangrijke methode ter verkrijging van een goeden gang van het productieproces in de fabriek en een getrouwe afspiegeling daarvan in de administratie, dan zal aan de bedoeling van schrijver dezes zijn voldaan.

H. M.

NIEUWE RICHTLIJNEN VOOR HET BEDRIJFSLEVEN

(Vervolg)

De ontwikkelingsgeschiedenis der Ford Motor Company is van een diepe symbolische beteekenis. Hier heeft men met de eerste proefneming op groote schaal te doen om aan het dilemma te ontkomen, dat de bijzondere financieringsmethode der kapitalistische bedrijfshuishouding met zich brengt, de methode, die tot nu toe heeft geheerscht en tot een versplintering der bedrijfsleiding heeft geleid, die weder een voor dezen tijd te onzekere leiding der volkshuishoudelijke ontwikkeling tengevolge heeft.

Het „kapitalisme“ zal niet door het „socialisme“ worden afgelost, dat zijn slechts woorden. Wel echter zal er in de Europeesche industrie een belangrijke verandering van haar organisatorischen bouw moeten plaats vinden in overeenstemming met de structuurveranderingen der wereldhuishouding, die plotseeling Amerika als „überlegen“ bedrijfsfactor hebben ingeschakeld. Dit is geen zaak van klassenstrijd meer, doch een vraag van praktische organisatie, welke slecht door deugdelijken arbeid is op te lossen. Het gaat hier om de vorming van een algemeen nieuwen zakenstijl, zowel voor het private als voor het publieke leven, waarin het beginsel der hoogste economie heerscht. Het leven zelf verliest daarbij niets, het wordt slechts zuiverder gericht en van onnoodige Tand bevrijd.

De schrijver is, zooals reeds is gebleken, geen vriend van de N.V., welke vorm zich in Duitschland naar zijn zeggen, sedert den oorlog bijzonder heeft ontwikkeld en lijnrecht in strijd is met het belang van een praktische en doelbewuste zakenleiding. De vorm van de G.m.b.H. en die der Kommanditgesellschaft werden verlaten en men ging tot den logst denkbaren vorm voor een onderneming, de N.V., over. Vergeleken met de Amerikaanse ondernemingen onderscheiden de Duitsche zich toch op zich zelve reeds door een te grooten „Wasserkopf an Verwaltung“. Het bestuursapparaat is omslachtig en duur en maakt het in de meeste gevallen onmogelijk maatregelen te nemen voor een grootere tijdsruimte („auf lange Sicht“). In 't

algemeen is het belang van de leiders niet innig genoeg met de ware levensbelangen der onderneming verbonden. De hoge salarissen, bij gunstige conjunctuur vastgesteld, kunnen bij slechte vaak niet worden gedragen en de zekerheid van het geregeld ontvangen van haar inkomen veroorzaakt vaak een merkbare verslapping der activiteit bij de leiding. Uit den met het op zijn hoogst gespannen verantwoordelijkheidsgevoel arbeidenden individueelen eigenaar wordt in zekere mate een ambtenaar, bij wien zich de gemoedstoestand ontwikkelt van den man, die geregeld van den Staat zijn salaris ontvangt en weet, dat hij recht op pensioen heeft.

Bovendien is de leiding van een onderneming een levensdaad van hoogste potentie en eischt een persoonlijkheid, die snel en met wijden blik kan besluiten, in het bijzonder in dezen tijd, waarin een leider zich voortdurend voor ongedachte problemen ziet geplaatst.

De N.V., als vorm der onderneming, beteekent voor het bedrijf hetzelfde, wat het volstreckte Parlamentarisme voor den Staat beduidt: verdeeldheid en onbestendigheid der leiding in de hoogste mate.

Dientengevolge gevoelen zich zeer zelfstandige ondernemers van grootschen aanleg door de organisatie eener N.V., die steeds de vorming van een gecombineerden wil verlangt, in hun initiatief gehinderd.

In tegenstelling tot de Deutsche ontwikkeling hebben zich in Amerika sedert den oorlog betrekkelijk vaste bezitsverhoudingen ontwikkeld, die in overeenstemming met de behoeften der voortbrenging zijn. Het beheersapparaat der Amerikaanse ondernemingen is in het algemeen zeer spaarzaam ingericht. Ingenieursgeest heerscht daarin, geen bureaucratengeest. Men heeft daar ontdekt, dat een te weinig aan beheer beter is dan een te veel. Op representatief-zijn wordt daar niet zooveel gewicht gelegd als in Europa. De goede producten moeten het hem doen.

Ten onrechte wordt in Europa vaak van kwaliteitsarbeid als tegenstelling tot massaproductie gesproken. Ware dit juist, dan zou alle typenproductie naar de nieuwe werkmethode als „Schleuderarbeit” zijn gebrandmerkt. Dat is een noodlottige vergissing. De Ford-auto, die ook hier weer als voorbeeld zij genomen, is vervaardigd met een materiaalverbruik, dat met opzet zoo gering mogelijk is berekend. Dat is een onvermijdelijk teeken van zijno technische „Formidee”. Ten spijt van zijn goedkoopste voorzoover zij aan spaarzaamheid bij het gebruik van materialen is te danken, is de Fordwagen, dank zij de moderne bedrijfsmethoden, niet veel minder, dan wanneer hij in moeizamen arbeid van den enkeling (Einzelarbeit) ware vervaardigd. *Kwaliteitsarbeid beteekent bestede zorg.* Door de arbeidsdifferentiatie kan echter iedere handgreep, die noodig is, worden uitgevoerd met een zorg, welke nauwelijks grooter zijn kan en in ieder geval niet grooter behoefte te zijn met het oog op het gewenschte product. Goederen voor het verbruik bestemd, behoorren nimmer van een abstract technisch standpunt te worden beoordeeld.

De Europeesche producten vinden tegenwoordig geen voldoende afzet, omdat de economische doelstelling, die zoowel in de „Formidee” der producten als in de technische methoden en de geheele productieinrichting zich uitdrukt, niet genoeg in overeenstemming is met de tegenwoordige koopkracht in Europa. Men vervaardigt luxe-autos, die men niet kan verkoopen, terwijl er naar een lichte en goedkope volksauto vraag is.

Daar de ondernemingen er nu eenmaal zijn met hun kapitaal en arbeidersmassa's, wendt men zich met zijn producten

naar de buitenlandse markten. Daar stoot men echter op een zeer gevaarlijken concurrent, die er vóór den oorlog nog nauwelijks was, doch heden in het bezit van een allernodigst park van productiemiddelen is, waardoor hij op vele gebieden grootscheeps en goedkoper dan de Europeesche landen kan concurreren. Amerika heeft zich dat apparaat geschapen in een tijd, waarin Europa haar arbeidsenergie tot voortbrenging van onproductieve zaken gebruikte. Oorlog is het tegendeel van economie. Nog ongerekend de enorme verdienste, die Amerika uit de levering van oorlogsmateriaal trok, heeft het gedurende den oorlog het grootste deel der overzeesche markten alleen bediend. Het gevolg is geweest een reusachtige conjunctuurverheffing. De Europeesche industriestaten waren als actieve producenten afgetreden van het toneel der wereldmarkt. Zij kwamen nog slechts als passieve afnemers in aanmerking en zij betaalden de Amerikaanse leveranties met hun opgestapeld goud en hun industrieel prestige.

Terwijl de economische structuur van Amerika zich met sprongen ontwikkelde, was de productiekracht der voornaamste Europeesche industriestaten eenzijdig gebonden. Inmiddels namen de Vereenigde Staten de verzorging van Zuid- en Noord-Amerika, Australië en China met industrieartikelen ter hand, ja, drongen tot Indië en Afrika door.

In deze jaren was het, dat de nieuwe bedrijfsstructuur, met zijn intensieve methoden van produceeren, in Amerika werd gevormd, welke heden ten dage een bedreiging voor Europa zijn en de verhouding tusschen de beide continenten ten eene male heeft veranderd. Met de toenemende bedrijfsmacht nam ook het zelfbewustzijn van het jonge land toe. Had men tevoren van Amerika naar Europa gezien, thans ziet men van daar naar Amerika. En er zijn Europeesche rijken, die geheel in de macht van de Amerikaanse finantiemagnaten zijn gekomen.

Tot kort vóór den oorlog kon men een duidelijke arbeidsverdeling tusschen industriele productielanden en bijna zuivere grondstoflanden waarnemen. Staten als Duitschland, Engeland en België zonden niet slechts consumptie-goederen naar de grondstoflanden, doch ook machines, welke dienden tot vestiging van eigen (d.w.z. D.E.B.) industrieën. Tegenwoordig gaat de industrialisatie van Canada, Mexico, Zuid-Amerika en andere grondstoffen uitvoerende landen snel vooruit, veelzins onder deelneming van Amerikaansch kapitaal. De ingeborenen dier landen, die zich vroeger geduldig lieten gebruiken door de Europeesche kapitaalbelangen, zijn in den loop des tijds meer en meer intellectueel ontwikkeld geworden. De regeeringen dier landen, alsook die der Engelsche Dominions toonen tegenwoordig al meer ruggesgraat tegenover de wenschen der traditioneele Industriestaten. Zij zijn reeds lang niet meer geneigd zich slechts als plantagelanden of als krachtreservoirs voor bodemschatten te laten gebruiken, om de welvaart der industriestaten met hun product te verhoogen en zelf altijd een dienende massa met een laagstaanden levensstandaard te blijven. De regeeringen dier landen trachten er met bewustheid naar, om het schepjen in eigen land te bevorderen van industrieën, welker producten in het land blijven en daarmee den opbouw van een bedrijfsleven mogelijk te maken, dat op arbeidsverdeling in het binnenland berust.

Ook de Engelsche Dominions zijn niet meer geneigd om, als iets vanzelfsprekends, de goederen van het Moederland een volstreckte voorrechtspostie in te ruimen. Wat tegenwoordig in het Engelsche Imperium plaats vindt, kan men kortweg als de volkshuishoudelijke onafhankelijksoorlog der Dominions aanduiden. Hier bestaat dezelfde verhouding als eertijds bij de Amerikaanse onafhankelijksoorlog, waarin eveneens de krachtiger geworden volkshuishoudelijke macht der vroegere kolo-

niën tegen de voogdij van het Moederland in verzet kwam. Deze strijd zal natuurlijk niet met militaire, doch met volkshuishoudelijke middelen worden uitgevochten.

Bij de beoordeeling van den intensiteitsgraad eener productie en van hare toekomstige ontwikkeling is het in den tegenwoordigen tijd van het grootste belang rekening te houden met de sociale momenten. Het probleem, dat hier ligt, laat zich in deze woorden formuleeren, die door de ontwikkeling der dingen tot op heden volkomen bevestigd zijn: „hoe verder de sociale beweging met al hare nevenverschijnselen in een land doorgedrongen is, des te meer zal de intensiteitsgraad zijner voortbrenging afnemen, zullen zijn vooruitzichten verminderen om met goed gevolg op de wereldmarkt met landen te concurreren, welke productie-intensiteit nog ongebroken is.”

De Westersche (Europeesche) menschheid verkeert in een innerlijke gesteldheid, die men zeer treffend „sozialistische Weltstimmung” heeft genoemd. Vergelijkt men uit dit oogpunt de Amerikaanse Maatschappij, waarin een van kracht vervulde menschheid zich ontplooit, die nog nauwelijks eenig spoor van die gesteldheid vertoont, met de Europeesche, die rekening heeft te houden met een verslapt, door den klasesstrijd verbitterden arbeidersstand, dan zal, ook van die zijde gezien, de meerderheid der Amerikaanse voortbrenging boven de Europeesche begrijpelijk worden.

„Viele der sich bei der Arbeit ergebenden Lastmomente, die einen primitiveren Menschentyp..... kaum affizieren, erscheinen dem bereits hoch intellektualisierten städtischen Arbeiter als Qual. Letzterer will sich weniger ausgeben bei der Arbeit. Er sucht seine Lebenskraft zu schonen. Nicht so sehr die durch die bis ins einzelne gehende Arbeitsdifferenzierung entstandene Mechanisierung der Handgriffe wirkt so niederdrückend auf sein bei steigender Bildung wachsendes Persönlichkeitsgefühl, sondern die Aussichtlosigkeit, jemals aus dieser schliesslich als Frondienst empfundenen Tätigkeit heraus zukommen.”

In Amerika is dat nog anders. Moge ook al de mogelijkheden, om van arbeider rijkaard te worden daar in het algemeen tot het verleden behooren, dat neemt niet weg, dat bijna iedere arbeider zich daar met eenig overleg een goeden welstand kan verzekeren. Er wordt intensief gewerkt, doch er wordt ook, dank zij de voortreffelijke bedrijfsmethoden, zooveel voortgebracht, dat de arbeider een deel ontvangt, waarmede hij rijkelijk uitkomt.

Daarbij zijn de verhoudingen veel ongedwongener dan in Europa. Ook in Amerika bestaat de ondergeschiktheid van den arbeider onder den leider. Doch voor dezen is deze verhouding niet een Maatschappelijke vanzelfsprekendheid, alleen omdat hij het te zeggen heeft, doch zijn hoogere plaats zal zich voortdurend door zijn grootere geschiktheid en meerdere kennis van zaken als noodzakelijk rechtvaardigen. In dat bewustzijn gaat de Amerikaanse ingenieur door zijn bedrijf. Leider en geleiden zijn eng verbonden en dit door het zakelijk belang, dat allen hebben bij hetgeen moet worden verricht. In tegenstelling tot den commandolust der leiders en den wrok der arbeiders in de Deutsche fabrieken heerscht in de V.S. in het algemeen wederzijds een uitgesproken takt. De zelfstandigheid van den arbeider, die zijn werk verstaat, wordt niet door onnoodige bevoogding verkort.

De schrijver wijdt vervolgens eenige opmerkingen aan het probleem „Ingenieur und Wirtschaft”, die van een zekere eenzijdigheid niet vrij, doch niettemin van belang zijn. Zij worden gekarakteriseerd door den eenen zin: „Nicht das Kapital ist die allererste Basis des Lernwerkes, sondern die Stickstoffformel.”

Het is in het bijzonder de opkomst der Amerikaansche concurrentie tegenover de Europeesche industrie, die de beslissende betekenis van den uitvindersarbeid van den ingenieur voor het lot der volkshuishouding bewijst. In vorige decennia waren de Amerikaansche ondernemers bijna geheel afhankelijk van Europeesche ingenieurs. Het jonge Amerika miste toenmaals de scholen in staat om tot het niveau van den Europeeschen ingenieur op te leiden. Doch Europeesche landverhuizers brachten de technische kennis en hielpen een industrie opbouwen, die thans haar moederland in hooge mate in gevaar brengt.

Ofschoon Amerika, dat van alle landen zijn ingenieurs het best beloont, zich in den laatsten tijd met kracht op de ontwikkeling zijner technische hoogeschoolen toelegt, betreft het ook thans nog een belangrijk deel van zijn ingenieurs uit Europa.

Dat vele vindingrijke geesten, in het bijzonder uit Duitschland, naar Amerika trekken, heeft zijn grond, behalve in de omstandigheid, dat hun kansen daar veel beter zijn, ook in den grondslag van hun aanstellingcontract. Hierbij geldt in Duitschland, dat de ingenieur als een aangestelde wordt beschouwd, wiens werk de onderneming behoort. Dit standpunt moge juridisch juist zijn, het is er niet minder kortzichtig om. Het is goedkoop om van nationalistisch standpunt verontwaardigd te doen over ingenieurs, die hun bekwaamheid verkoopen aan Amerika, dat hun schitterende ontwikkelingsmogelijkheden biedt en die zodoende mede de basis helpen vormen, waarop dit land Europa een sterke concurrentie kan aandoen.

Voor het overige behoeft het niet te worden verzwegen, voegt de schrijver hieraan toe, dat de Deutsche industrie tegenwoordig de noodige middelen niet heeft om den gevraagden prijs voor waardevolle patenten te betalen, welke dan vanzelf naar Amerika worden verkocht, waar een overvloed van geld beschikbaar is om nieuwe industrieën mee in te richten.

De schrijver spreekt ook over de vakverenigingen der arbeiders. Ook in Amerika zijn dit strijdorganisaties, die aan haar leden een zoo groot mogelijk deel der productie willen verzekeren. Doch tot heden hebben zij nog grotendeels het karakter van zakelijke belangenvertegenwoordigers. De Amerikaanse vakverenigingsleiders zijn veel te goede zaakkundigen om de voor de hand liggende waarheid over het hoofd te zien, dat het deel der productie, dat de afzonderlijke mede-arbeiders eener industriele eenheid in den vorm van loon kunnen bekomen, afhankelijk is van het totaalproductiebedrag. „Der einzelne amerikanische Arbeiter hat Geschäftssinn, er ist ein Kapitalist im kleinen—die deutschen Arbeiter haben sich von ihren Führern zur Masse machen lassen.” De schrijver geeft blijk van sociologisch inzicht als hij even later schrijft: Soziale Ueberzeugungen und Programme sind letzten Endes nichts als verschleierte Exponenten wirtschaftlicher Interessenrichtungen, in was für schöne Worte sie sich auch immer kleiden mögen.”

Waarop het voor Europa aankomt, is, bij de arbeiders het besef te doen doordringen, dat zij mede-arbeiders zijn. De tijd zal leeren, of het mogelijk is de Dynamiek der sociale ontwikkeling door vooruitziend inzicht om te buigen, of dat de menschheid alleen door den nood leeren kan.

„Die grossen in Frage kommenden weltwirtschaftlichen Zusammenhänge sind noch nicht einmal richtig erkannt, geschweige denn gemeistert. Der Unternehmer, der heute noch darauf aus ist, einen kurzatmigen Gewinn nach dem anderen von heute auf morgen zu buchen, wie es dem kleinzügigen Krämergeist früherer Generationen entspricht, ist von vornherein zum Misserfolg verurteilt. Man sehe sich daraufhin die Geschäftsführung vieler jüngst in Konkurs geratenen Unternehmungen an. Oekonomie ist im Zeitalter der weltwirtschaft-

lichen Grossorganisationen eine Kunst, die von überlegener Warte aus gemeistert sein will.

Selbstverständlich ist es besser, einen hohen Lohn zu bekommen als einen niedrigen, vorausgesetzt, dass die Produktion infolge guter technischen Methoden, bester Organisation, strafteer Verwaltung und genügenden Absatzes eine hohe Gesamtausbeute abwirft — aber nur dann Im Vergleich zu Amerika lebt das gesamte Europa über seine Verhältnisse Der Amerikaner als Typus, welchen Stande er auch immer angehoren mag, hat die geistige Einstellung eines selbstständigen Geschäftsmannes, der seine ökonomischen Quellen sparsam und auf lange Sicht hin verwaltet. Er weiss, dass kein anderer für ihn sorgt als er selbst. Der Deutsche, der auf das System mit Pensionsberechtigung, Wohnungsgeldzulage und Kindergeldzuschuss eingeschworen ist, scheint für die primitivsten ökonomischen Tatsachen blind geworden zu sein. Mit fanatischem Glaube hängt er an der Staatshilfe. Der Staat soll alles bewirken können, dabei kann er doch nur die Wirtschaft regulieren äusserlich, niemals aber von sich aus wirtschaftliche Leistungsquanten erzeugen.

(Henry Ford: „Washington kann mir mit seiner Gesetzen nicht helfen. Ich kann höchstens Washington helpen“). Der heutige Staat sitzt als Parasit auf der Wirtschaft mit einem Heer von Beamten, die so schwerfällig arbeiten, als gäbe es so etwas wie eine wissenschaftliche Betriebsorganisation nicht auf der Welt, und deren selbstsichere Ruhe in einem umgekehrt proportionalen Verhältnis zu ihren produktiven Leistungen steht. Die Wirtschaft, die sich vor der Flut unentzifferbarer Steuergesetze kaum noch retten kann, liegt in beständigem Kampfe mit dem eigenen Staat, der fast als ihr Gegner auftritt.....

Während man in Deutschland das alleinige Heil vom Staate erwartet, ist die Amerikanische Wirtschaft ein vollendetes Beispiel dafür, mit wie wenig „Staat“ man auskommen kann. Der Amerikanische Staat, wie er in praxi funktioniert, legt sich um die Wirtschaft wie ein gut und ungezwungen sitzendes Kleid, das sich den Strukturverhältnissen des Körpers möglichst anpasst. Amerikanismus ist höchste Ausprägung des ökonomischen Instinktes in allen Tatsachen des privaten und öffentlichen Lebens“.

In het verder verloop der beschouwing geeft de schrijver opnieuw van sociologisch begrip blijk als hij oog toont te hebben voor de beteekenis der bewegingen der Massa's.

Na den oorlog, zegt hij, hebben wij met geweldige veranderingen in de „seelische Einstellung“ der Massa's te doen, in het bijzonder van die deelen der menschheid, die op de een of andere wijs onder den invloed der westersche beschaving staan. Deze veranderingen strekken zich uit tot Afrika, China en Indië en betreffen in de eerste plaats een verschijnsel, dat men „Intellektualisering der Massen“ noemen kan. Men kan van een ontwaken der massa's spreken, welke tot een graad van ontwikkeling zijn gekomen, waarbij zij zich verzetten tegen de voogdij der hoogere klassen. Het peil der behoeften der arbeiders is gestegen. Zij vragen een grooter deel van het arbeidsproduct voor eigen verbruik, tengevolge waarvan er minder voor kapitaalvorming in de hand der bezittende klasse blijft, dat deze gedeeltelijk voor uitbreiding der industrie, gedeeltelijk voor luxe doeleinden gebruikte. Daar de stand der behoefte dier „bezittende klasse“ niet verminderd is, ontstaat er een manko, dat slechts door aanwending van nieuwe energie ter vermeerdering der productie kan worden aangevuld. Nu heeft echter het tegendeel plaats. In verhouding tot den tijd vóór den oorlog is de productiviteit in Europa verminderd. „Die Soziale

Bewegung kann so stark auftreten in einem Lande, dass überhaupt kein Kapital mehr frei wird für den Weiterausbau der Industrien, sodass das betreffende Land im Konkurrenzkampf mit anderen Ländern, in denen diese Faktoren nicht wirksam sind unterliegt.“

(Wordt vervolgd)

C. VERWEY

INTERNATIONAAL ACCOUNTANTSCONGRES 1926

DE LAATSTE WERKDAG

Vrijdagmorgen, om even 9 uur, werd de zitting heropend door den Heer *van Dien*, die het Voorzitterschap overdroeg aan den Heer *Coleman Andrews* van de American Society of Certified Public Accountants. Besproken werd het onderwerp:

„De opleiding voor het accountantsberoep“, waarover referaten waren ingediend door de Heeren Prof. *Dean John T. Madden* van de New Yorksche Universiteit, *E. E. Spicer* uit Londen en *W. H. Elles* uit Amsterdam.

Prof. *Dean John F. Madden* geeft in zijn referaat allereerst een historisch overzicht. In 1896 werd de eerste wet, regelende den titel van Certified Public Accountant in den Staat New-York aangenomen, waarna in de verschillende Staten successievelijk wetten werden aangenomen en ingevoerd, die in meerdere of mindere mate copieën zijn van de New-Yorksche Wet. Mr. *Madden* stelde voor de congressisten kleine boekjes beschikbaar, uitgegeven door de Universiteit van den Staat New-York, waarin de voornaamste wettelijke bepalingen betreffende de uitgifte van C. P. A. diploma's, de vereischte vóórontwikkeling en de tijd gedurende welken de candidaten in de praktijk werkzaam moeten zijn, zijn opgenomen; ook komt er een opsomming in voor van de wettelijke bepalingen, die in de overige staten geldig zijn.

Iedere staat heeft zijn eigen examencommissie, waarvan de leden door den Staat benoemd worden, en niet door de vakmensen. Er zijn twee groote vereenigingen, de oudste is het American Institute of Accountants, waarvan het lidmaatschap uitsluitend verkregen kan worden na een met goed gevolg afgelegd examen van deze vereeniging. Van de tweede vereeniging, The American Society of Certified Public Accountants, kunnen uitsluitend zij lid worden, die C. P. A. zijn.

In 1900 werd, op aandringen van de New York State Society of C. P. A., aan de New-York University the School of Commerce, Accounts and Finance georganiseerd. De leden van de vereeniging voelden dat het beroep in aanzien zou stijgen, indien de toekomstige leden mannen met universitaire opleiding zouden zijn. De eerste deken was *Charles Waldo Haskins*, lid van de Fa. *Haskins and Sells*.

De inleider noemde als voornaamste kwaal van de huidige opleiding in de V. S. het gebrek aan verband tusschen de examencommissies in de verschillende Staten en de scholen aan den eenen kant en de praktisch werkzaam zijnde accountants en hun opleiding aan den anderen kant.

Men kan van op de school gevormde menschen niet verwachten, dat ze in de praktijk onmiddellijk zelfstandig werk zullen kunnen doen, maar ze zullen na een korten tijd van aanpassing zich gemakkelijker in de praktijk kunnen bewegen. De inleider meent, dat de schoolopleiding alleen zeker niet voldoende is, maar dat daarbij moet komen praktisch werk onder leiding van een bekwaam accountant.

Allereerst bepleit de inleider een behoorlijke vóórontwikkeling, opdat de rapporten voorbeelden worden van helderheid en „good taste“. Voorts een uitgebreide kennis van economie, opdat behoorlijke bedrijfshuishoudkundige adviezen verstrekt